



Ηρώων Πολυτεχνείου 82,
Πειραιάς 18536
☎ 210.41.81.664
Αγίου Ελευθερίου 48,
Καμίνια 18541
☎ 213.04.51.414.
e-mail:
info@polytopo.edu.gr

ΤΑΞΗ: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ: ΚΥΡΙΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ,

ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΡΣΙΝΑ, ΠΙΑΣΣΑ ΕΙΡΗΝΗ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: 05.05.2021

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ:

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Ψευδαίσθηση δημοφιλίας

Το συναντάμε εδώ και χρόνια και στην εγχώρια πολιτική σκηνή: το διαδικτυακό λιβάνισμα ανώνυμων, ψευδώνυμων ή καταφανώς πλαστών λογαριασμών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προς τους βουλευτές ή τα κόμματα με τα οποία συστρατεύονται. Ωστόσο οι πρόσφατες αποκαλύψεις μιας πρώην υπαλλήλου του Facebook προκαλούν ανησυχία για το κατά πόσον η ίδια η πλατφόρμα, η οποία έχει εξελιχθεί σε μέσο αυτοδιαφήμισης, διάχυσης ενημέρωσης αλλά και παραπληροφόρησης, φιλτράροντας με δικούς της όρους τον δημόσιο ψηφιακό λόγο, παίρνει στα σοβαρά τις όποιες καταγγελίες.

Η πρώην υπάλληλος του Facebook Σόφι Ζανγκ φώτισε με τις αποκαλύψεις της στην εφημερίδα Guardian τους μηχανισμούς που έχουν χρησιμοποιήσει καθεστώς από την Ονδούρα έως και το Αζερμπαϊτζάν για να οικοδομήσουν μια ηλεκτρονική ψευδαίσθηση δημοφιλίας. Όπως διαπίστωσε, ο πρόεδρος της Ονδούρας συγκέντρωνε μεγάλο αριθμό πλαστών «likes» στο περιεχόμενο που μοιραζόταν. Στη διάρκεια έξι εβδομάδων, από τον Ιούνιο έως και τον Ιούλιο του 2018, οι αναρτήσεις του έλαβαν «likes» από 59.100 χρήστες, εκ των οποίων πάνω από 78% δεν ήταν αληθινοί άνθρωποι. Σύμφωνα με τη Ζανγκ, επρόκειτο κυρίως για λογαριασμούς που αντιστοιχούσαν σε επαγγελματικές σελίδες υποτιθέμενων επιχειρήσεων ή οργανισμών, που όμως είχαν φτιαχτεί με τέτοιο τρόπο ώστε να μοιάζουν με λογαριασμούς απλών χρηστών φέροντας ονόματα και φωτογραφίες ανθρώπων. Η Ζανγκ έχει υποστηρίξει ότι, αν και υπέδειξε το πρόβλημα σε προϊστάμενους της, δεν έγιναν ενέργειες αντιμετώπισής του. Το Facebook αρνείται ότι έχει αδρανήσει.

Δεν είναι πάντως μόνο ζήτημα ματαιοδοξίας. Ο αριθμός των «likes», των κοινοποιήσεων ή των σχολίων, μπορεί να προμοδοτήσει μια ανάρτηση, να την

ανεβάσει ψηλά εκθέτοντάς την σε περισσότερα μάτια. Είναι ανήθικο ένα μήνυμα να αποκτά μαζικότητα βασιζόμενο σε μια επίπλαστη διάδραση.

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως –κυρίως– το Facebook και το Instagram και έως ένα βαθμό και το Twitter θυμίζουν τους κουλοχέρηδες στο καζίνο. Εθίζουν τους χρήστες σε ένα αέναο σκρολόρισμα της οθόνης για να δουν ποια θα είναι η επόμενη ανάρτηση. Σκοπός είναι να παραμείνει κάποιος όσο το δυνατόν περισσότερο συνδεδεμένος. Οι ειδοποιήσεις για κάποιο «like» δημιουργούν στους χρήστες αίσθηση «εξιταρίσματος». Ο αριθμός τους προκαλεί ψευδαίσθηση αποδοχής. Έχουμε μάθει να αναλωνόμαστε σε συζητήσεις μέσα σε μικρές φούσκες, διαδικτυακές κοινότητες όπου κυριαρχεί ο αντίλαλος απόψεων παρόμοιων με τις δικές μας. Οποιοσδήποτε μηχανισμός προμοδοτεί αυτή την πλάνη είναι εν δυνάμει επικίνδυνος. Γιατί μπορεί να πείσει ορισμένους ότι η εικόνα του κόσμου μας είναι ακριβώς αυτή που φιλτράρεται στις οθόνες των κινητών μας.

Γιάννης Παπαδόπουλος, δημοσιευμένο στον ηλεκτρονικό τύπο, 21.04.2021

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Εικονικά κόλλυβα

Εκατοντάδες αναρτήσεις, αμέτρητοι επικήδριοι γράφτηκαν για τη Μ. Τ., που έφυγε αιφνιδίως από τη ζωή πριν από λίγες ημέρες. Οι χρήστες του Facebook –όπου οι οικείοι της ανακοίνωσαν τον θάνατό της– την αποχαιρέτισαν με σπαραγμό, τονίζοντας πόσο τη θαύμαζαν και πόσο απολάμβαναν τις κουβέντες μαζί της για την πολιτική και τον πολιτισμό, για τις τέχνες και τη γαστρονομία. Δεν τη γνώριζαν προσωπικά, όμως το προφίλ της εκλιπούσας είχε όλα τα συστατικά που την έκαναν δημοφιλή: ήταν οικονομολόγος και πολυταξιδεμένη, ευρυμαθής και «μπον βιβάν», κάθε ανάρτησή της ήταν ένα ολοκληρωμένο αφήγημα, είτε μοιραζόταν κάποια συνταγή μαγειρικής είτε εξομολογούνταν τραγικά συμβάντα από το παρελθόν της, όπως ο θάνατος του πρώτου της έρωτα, ενός Κενυάτη, λίγο πριν από τον γάμο τους.

«Η σκέψη της ήταν κοφτερή, τα σάνταρντ της υψηλά, δεν φοβόταν να αποκαλύψει τον ψυχικό της κόσμο», έγραψε κάποιος από τους διαδικτυακούς φίλους της. «Ήταν από τους ανθρώπους που από τις αναρτήσεις τους γεμίζουν ουσία, ευαισθησία και ποιότητα», σχολίασε ένας άλλος. Μια συνάδελφος, μάλιστα, της αφιέρωσε τη ραδιοφωνική της εκπομπή. «Συχνά φανταζόμουν ότι με ακούει για να ανεβάσω τον πήχη», εξήγησε. Ποταμοί οδύνης κύλησαν, λοιπόν, για τη μακαρίτισσα στην κοινότητα του Facebook μετά την αδόκητη απώλειά της. Μόνο που, όπως φαίνεται, η Μ. Τ. δεν πέθανε. Ούτε έζησε. Κινούνταν επί χρόνια στην εικονική πραγματικότητα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, μέσα από ένα ψεύτικο προφίλ, που ξεχώριζε σαν εξωτικό άνθος σε λιβάδι σπαρμένο με

χαμομήλια. Ήταν προϊόν μυθοπλασίας –άνδρα ή γυναίκας, άραγε;-, ίσως γι' αυτό τόσο πιστευτή. Απλώς, για άγνωστους λόγους, αποφάσισε να κλείσει τον λογαριασμό της.

Κοινωνικό πείραμα; Φάρσα; Κατασκευή ενός αρρωστημένου νου; Όταν έγινε γνωστό ότι η Μ. Τ. ήταν επινόηση, η θλίψη έγινε θυμός: για την ευπιστία τόσων προσώπων απέναντι σε ένα προσωπίο. «Υπάρχουν πράγματα που δεν προσφέρονται για παιγνιώδεις διαστροφικούς πειραματισμούς, ειδικά σε καιρούς που διψούν για μια στάλα αλήθειας και εμπιστοσύνης. Η αρρώστια και ο θάνατος είναι κάποια από αυτά», σχολίασε η καθηγήτρια Ψυχολογίας και συγγραφέας Φωτεινή Τσαλίκου. Κάποια από τα θύματα της εξαπάτησης, πάντως, έχουν τη διάθεση να τον/τη συγχωρήσουν. «Όπως και να 'χει, εμένα αυτό το πρόσωπο άφησε ένα αποτύπωμα μέσα μου», διάβασα σε μια ανάρτηση.

Ένα ψεύτικο προφίλ δημιούργησε αληθινά συναισθήματα. Χαμένος σε αυτή την περίπτωση τότε ίσως δεν είναι ο εξαπατημένος, αλλά αυτός που εξαπάτησε...

Τασούλα Επτακοίλη, δημοσιευμένο στον ηλεκτρονικό τύπο, 13.04.2021

ΚΕΙΜΕΝΟ 3: Dave Eggers «Ο Κύκλος»

Ο Κύκλος είναι η ισχυρότερη διαδικτυακή εταιρεία παγκοσμίως, που με συνεχείς καινοτόμες εφαρμογές ελέγχει ολοένα και περισσότερο τη ζωή των πολιτών. Στο επίκεντρο του έργου αυτού βρίσκονται, μεταξύ άλλων, οι τρόποι με τους οποίους αυτή η εξέλιξη ενδέχεται να επηρεάσει τον πυρήνα της Δημοκρατίας. Η ηρωίδα του κειμένου, η Μέι, έχει πρόσφατα ξεκινήσει να εργάζεται για τον Κύκλο.

«Ε, λοιπόν, δεν αντέχω άλλο. Ποστάρισα τη φωτογραφία που τράβηξα με τον πολυέλαιό σου, Μέρσερ, και ο κόσμος τον λατρεύει!». «Να τι πρόποση πρέπει να κάνουμε».

Ο Μέρσερ δεν έδειχνε ευχαριστημένος.

«Στάσου. Που την ποστάρισες;» [...]

«Σε καθετί σχετικό, είπε, «και τα σχόλια είναι εκπληκτικά». Τσέκαρε την οθόνη της. «Θα σας διαβάσω το πρώτο. Ακούστε: Πω πω, πανέμορφο. Το λέει ένας αρκετά γνωστός σχεδιαστής από τη Στοκχόλμη». [...]

«Δεν ζήτησα τη βοήθειά σου. Ούτε σου έδωσα άδεια να ποστάρεις το έργο μου».

«Το έργο σου».

Η Μέι διέκρινε κάτι εχθρικό στη φωνή της, που ήξερε πως δεν ήταν σωστό ούτε παραγωγικό.

«Είσαι δηκτική, Μέι, και κακεντρεχής και άσπλαχνη».

«Τι; Είμαι κάθε άλλο παρά άσπλαχνη, Μέρσερ. Προσπαθώ να σε βοηθήσω, επειδή πιστεύω σε αυτό που κάνεις».

«Όχι, δεν πιστεύεις. Είσαι απλώς ανίκανη να αφήσεις κάτι να υπάρχει μέσα σε τέσσερις τοίχους, Μέι. Το δικό μου έργο ανήκει σε τέσσερις τοίχους. Δεν ανήκει πουθενά αλλού. Κι έτσι μ' αρέσει».

«Δηλαδή δεν θέλεις να πάνε καλά οι δουλειές σου;»

Ο Μέρσερ κοίταξε πέρα και έπειτα έγειρε πίσω.

«Πρώτη φορά στη ζωή μου, Μέι, νιώθω τόσο έντονα ότι ένα είδος φανατισμού κυριεύει τον κόσμο. Ξέρεις τι προσπάθησε να μου πουλήσει κάποιος τις προάλλες; Θα έχει σχέση σίγουρα με τον Κύκλο. Έχεις ακουστά το Σπίτι μου – Σπιτάκι μου; Αυτό το πράγμα που βάζει το τηλέφωνό σου να σκανάρει όλο το σπίτι για να εντοπίσει τα bar codes των προϊόντων που χρησιμοποιείς...»

«Φυσικά. Και μετά παραγγέλνει ό,τι σου τελειώνει. Ευφυνέστατο».

«Το βρίσκεις σωστό;» είπε ο Μέρσερ. «Ξέρεις πώς μου το πλάσαραν; Σαν μια αληθινή ουτοπία. Μου είπαν ότι έτσι θα μειωθούν τα απόβλητα. Αν τα καταστήματα γνωρίζουν τι θέλουν οι καταναλωτές, τότε δε θα υπερπαράγουν, δε θα υπερβαίνουν τις παραγγελίες τους, δε θα αναγκάζονται να πετάνε τόσα πράγματα που μένουν απούλητα. Δηλαδή, όπως και όλα τα άλλα που προωθείτε όλοι εσείς, ακούγεται τέλειο, ακούγεται προοδευτικό, όμως κρύβει μέσα του ακόμα περισσότερο έλεγχο, ακόμα περισσότερη παρακολούθηση της κάθε μας κίνησης».

«Ο Κύκλος, Μέρσερ, αποτελείται από μια ομάδα ανθρώπων όπως εγώ. Λες δηλαδή ότι κατά κάποιο τρόπο καθόμαστε όλοι μας μαζεμένοι σε ένα δωμάτιο και σας παρατηρούμε σχεδιάζοντας να κυριαρχήσουμε σ' ολόκληρο τον κόσμο;»

«Όχι. Πρώτα απ' όλα ξέρω ότι αποτελείται από ανθρώπους όπως εσύ. Αυτό είναι και το τρομακτικό. Ατομικά αγνοείτε εκείνο που κάνετε συλλογικά. Και έπειτα δεν πρέπει να προεικάζεις την καλή προαίρεση των ηγετών σου. Για ένα διάστημα, ένα ευτυχές διάστημα αρκετών χρόνων, εκείνοι που ήλεγχαν το διαδίκτυο ήταν αρκετά έντιμοι άνθρωποι. Ή έστω δεν ήταν ληστροικοί και εκδικητικοί. Όμως εγώ πάντοτε φοβόμουν μήπως κάποτε έρθει κάποιος διατεθειμένος να χρησιμοποιήσει τη δύναμη αυτή για να τιμωρήσει όποιους τον προκαλούν».

«Τι θέλεις να πεις;»

«Σου φαίνεται σύμπτωση που όποτε ένας γεροϋσιαστής ή ένας μπλόγκερ μιλάει για μονοπάτι, ξαφνικά εμπλέκεται σε ένα τρομερό σεξουαλικό, πορνογραφικό σκάνδαλο; Σκέτο κυνήγι μαγισσών».

Dave Eggers, Ο Κύκλος, Εκδόσεις Κέδρος, 2014

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ Α

Να αποδώσετε συνοπτικά το νόημα του Κείμενου 1 σε 60 -80 λέξεις. **Μονάδες 15**

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση τα Κείμενα 1 και 2, να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε τις παρακάτω προτάσεις, γράφοντας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε πρόταση τη λέξη Σωστό ή Λάθος. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στα κείμενα:

1. Η Σόφι Ζανγκ υποστήριξε ότι το facebook ενήργησε άμεσα μετά τις εις βάρος του καταγγελίες για πλαστούς λογαριασμούς. (Κείμενο 1)
2. Ο μεγάλος αριθμός των “like” κάνει το χρήστη να αισθάνεται αποδεκτός. (Κείμενο 1)
3. Ο πραγματικός κόσμος δεν ταυτίζεται με τον κόσμο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. (Κείμενο 1)
4. Η Μ.Τ. ήταν ένα υπαρκτό πρόσωπο. (Κείμενο 2)
5. Η Φωτεινή Τσαλικογλου θεωρεί πως ο άνθρωπος έχει το ελεύθερο να αστειεύεται με όλα τα ζητήματα. (Κείμενο 2)

Μονάδες 15

B2.α. Στο Κείμενο 1 αναφέρεται ότι το καθεστώς της Ονδούρας οικοδόμησε μια ψευδαίσθηση δημοφιλίας. Με ποια μέσα στηρίζεται αυτή η θέση; (μονάδες 8)

B2.β. Στο Κείμενο 2 παρατίθεται η άποψη της Φωτεινής Τσαλικογλου. Τι επιδιώκει με αυτή την αναφορά η συντάκτρια; (μονάδες 7)

Μονάδες 15

B3.α. Να εξηγήσετε τη λειτουργία των ακόλουθων σημείων στίξης στο Κείμενο 2:

1. της διπλής παύλας – όπου οι οικείοι της ανακοίνωσαν το θάνατό της-
2. των εισαγωγικών «μπον βιβάν» και «Ήταν από τους ανθρώπους ... ποιότητα» (μονάδες 5)

B3.β. Ποια είναι η σχέση του τίτλου του κειμένου 2 με το περιεχόμενό του; Γιατί η συντάκτρια έκανε τη συγκεκριμένη επιλογή; Τι πετυχαίνει με αυτή; (μονάδες 5)

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το κύριο θέμα του Κειμένου 3; Να τεκμηριώσετε την άποψή σας, αξιοποιώντας τους κατάλληλους (τουλάχιστον τρεις) κειμενικούς δείκτες. Ποια είναι η δική σας άποψη απέναντι στο θέμα αυτό; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Δ

Με αφορμή τα Κείμενα 1 και 2 αναφέρεστε στην προσωπική σας σχέση με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media) και εκθέτετε τις απόψεις σας σχετικά με αυτά, αναδεικνύοντας τόσο τις θετικές όσο και τις αρνητικές πλευρές τους. (άρθρο που δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του σχολείου σας 350-400 λέξεις)

Μονάδες 30